

Det kgl. Justis- og Beredskapsdepartement
Innvandringsavdelingen
Pb. 8005 Dep.
0030 Oslo

Deres ref. 12/7059 – SKB

29. mai 2013

HØRING – FORSLAG TIL ENDRING I UTLENDINGSFORSKRIFTEN – STYRKET HJEMMEL FOR PST SIN SØKETILGANG I UMLENDINGSFORVALTNINGENS DATASYSTEMER

1. Innledning

Politijuristene viser til departementets høringsnotat av 6. mai 2013 vedrørende endringer utlendingsforskriften.

Politijuristene stiller seg positive til endringsforslaget. Det å ha kontroll på tilreisende og fastboende utlendinger er en viktig del av Politiets sikkerhetstjeneste (PST) arbeid. For å kunne klare det må sikkerhetstjenesten bla. sikres tilgang til relevant informasjon fra utlendingsforvaltningens dataregistre på en god og effektiv måte.

Konkret til lovforslaget

Den foreslåtte endringen gjelder rekvisisjonssakene, sakene der PST på eget initiativ ønsker å undersøke enten i sammenheng med forebyggende arbeid eller etterforskning. Et velfungerende PST er avgjørende for folks trygghetsfølelse.

Som Politijuristene presiserte i vårt høringsvar vedrørende ”ekstern gjennomgang av PST – rapport fra Traavikutvalget” av 17. januar d.å. er det alltid en fare for at politi og sikkerhetstjenester styres mer etter meninger enn etter viten og kunnskap.

Det er påkrevd med en bevissthet rundt det å mene og det å vite. For å klare dette er det blant annet helt avgjørende at PST har en bred og god informasjonsbehandling, og en bred og god

informasjonsanalyse. Et viktig verktøy i dette arbeidet er at sikkerhetstjenesten må få en forholdsvis omfattende tilgang til informasjon.

En lovendring som foreslått vil medvirke til en forenkling av informasjonsinnhenting og påfølgende informasjonsbehandling, noe som bidrar til at PST i sitt arbeid får brukt den kunnskapen forvaltningen allerede har. Det er klart at utlendingsforvaltningens saksbehandlingssystemer kan inneholde opplysninger om personer som kan utgjøre en trussel mot Norge. Det er viktig med en lovendring som medfører en forenkling - og effektivisering av tilgangen til eksisterende informasjon som PST anser relevant. Den foreslåtte endringen vil slik Politijuristene ser det bidra til at PST kan foreta bedre vurderinger og analyser opp mot mulige trusler mot rikets sikkerhet.

Behovet for at PST får en utvidet adgang til flere offentlige registre er påpekt i flere offentlige utredninger, i mange år. Politijuristene mener det er positivt at departementet nå sikrer tilgang til utlendingsforvaltningens databaser.

Den foreslåtte ordlyd i forskriften antas å være dekkende.

Forholdet til menneskerettigheter og personvern:

Politijuristene vil innledningsvis påpeke at godt skjønn, konkrete prioriteringer og begrenset saksbehandlingsskapasitet i seg selv vil være effektive skranke mot unødig bruk av opplysninger fra utlendingsforvaltningens datasystemer.

Personvern og rettssikkerhet er en grunnleggende rettighet for mennesker. Det må være tungtveiende behov for at staten skal kunne gjøre inngrep i dette. Politiets sikkerhetstjenestes søk i utlendingsforvaltningens databaser har som mål å identifisere og ha kontroll på utlendinger som kan true grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske spørsmål er et slikt legitimt behov. Vilkårene i EMK art. 8 nr. 2 må klart anses oppfylt, og Politijuristene tiltrer departementets vurdering om at dette anses uproblematisk.

Spørsmålet er forholdsmessigheten mellom den enkeltes krav på personvern kontra en generell søketilgang for PST i utlendingsforvaltningens datasystemer som foreslått.

PST får kun adgang til å søke i eksisterende opplysninger. Det foreligger ikke noen slette- eller skrivetilgang. Det er vesentlig at sikkerhetstjenesten sikres tilstrekkelig fleksibilitet og bredde i relevant informasjonsinnhenting sin for å kunne identifisere potensielle saker og i forebyggende og etterforskning. Den enkeltes personvern må da vike på grunnlag av tungtveiende samfunnsinteresser, nemlig å sikre at sikkerhetstjenesten har nødvendig tilgang til opplysninger om utlendinger som kan utgjøre en trussel mot rikets sikkerhet. Den foreslåtte endringen er slik Politijuristene ser det et riktig tiltak.

Kontroll:

Datasystemene legger igjen elektroniske spor, og Politiets sikkerhetstjenestes aktiviteter blir kontrollert. Hvorvidt det foreligger tjenestelige behov for enhetens informasjonsinnhenting vil kontrolleres i henhold til etablerte kontrollsystem.

Alternative tilgangsmuligheter skaper nye personvernutfordringer

I høringsbrevet pkt 3 framkommer at etter forvaltningsloven § 13 b nr. 5 kan UDI gi opplysninger til PST, men rammene reiser problemer:

”Av omsyn til konfidensialitet vil imidlertid PST ofte ha avgrensa moglegheit til konkret å grunngi si interesse for den einskilde saka. UDI får i slike tilfelle eit tynt grunnlag for å gjere ei reell vurdering av om det er naudsynt å utlevere opplysningane.”

I den grad PST må gi en særskilt og bredere begrunnelse for hvorfor politiet ber om tilgang til registrene for en navngitt person, ville det i tilfelle innebære at kretsen av personer og virksomheter som gjøres kjent med at noen etterforskes av politiet, og for hvilken type lovbrudd, utvides.

Uten den foreslåtte tilgangen til systemene, vil PST alternativt kunne få tilgang til registeropplysninger via straffeprosesslovens regler om beslag/utleveringspålegg. En sak for seg er at tilgangen ville bli mer begrenset og ta lengre tid. Men en slik tilgangsmulighet vil også på flere måter være en utfordring for konfidensialitet og personvern.

Ordningen forslått i høringsbrevet vil på dette punktet etter vår vurdering innebære en mindre utfordring for personvernet, idet færre parter blir involvert i informasjonsdelingen om at noen etterforskes av politiet. Dette er en opplysning som i utgangspunktet er konfidensiell ut fra reglene i straffeprosessloven og påtaleinstruksen, og som også beskrives som en ”sensitiv personopplysning” i personopplysningsloven § 2 nr. 8 litra b).

I tillegg vil en påpeke at det ikke bare er PST som har interesse av at PST har korrekte opplysninger. Det er i publikums interesse, og til beste for personvernet, at identifisering kan gjøres på en korrekt og betryggende måte. Det kan ikke være til beste for personvernet å ha regler som øker risikoen for feilidentifikasjoner grunnet mangelfull informasjon, misforståelser eller identitetsmisbruk.

Avslutningsvis:

Det er et mål å ha et politi som er i stand til å ivareta både enkeltindivids og samfunnets trygghet, både i krisesituasjoner og gjennom et godt forebyggende arbeid og en effektiv kriminalitetsbekjempelse.

Politiet og påtalemyndigheten må i sitt arbeid og for sine hjemler, foreta en avveining mellom samfunnets behov for kriminalitetsbekjempelse og hensyn til personvern og individuelle rettigheter, slik beskrevet i blant annet EMK artikkel 8 nr. 2.

Det er i ulike utredninger påpekt sikkerhetstjenestens behov for tilgang til relevant informasjon fra andre etater, og særlig er det pekt på utlendingsforvaltningens registre.

Det er positivt at departementet nå ser behovet for en hurtig behandling av foreliggende regelendring. Politijuristene ber om arbeidet følges opp med en gjennomgang av eksisterende regelverk slik at PST sikres relevant informasjon fra andre etater. En gjennomgang som gjør at

reglene om taushetsplikt harmonerer med regelverket for PSTs arbeid, jfr. også tilrådning i NOU 2012:14 ”rapport fra 22. juli-kommisjonen”

Oslo/Mosjøen, 29. mai 2013

Anders Schrøder Amundsen
Fung. leder Politijuristene

Kristin Elnæs
Fung. nestleder Politijuristene